

**ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ СКЛАДОВИХ
АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ
ДЛЯ ВИБОРУ МОДЕЛІ РЕГУЛЮВАННЯ ЇХ РОЗВИТКУ**

***Н. М. Вдовенко, доктор економічних наук
Національний університет
біоресурсів і природокористування України***

***О.О. Савіцький, кандидат економічних наук
Білоруський державний технологічний університет
філія «Гомельський державний політехнічний коледж»***

Обґрунтовано методологічне забезпечення регулювання розвитку складових аграрного сектору з метою гарантування продовольчої безпеки у даному сегменті харчових продуктів. Запропоновано напрями формування бюджетної політики для сталого розвитку підприємств, що займаються відтворенням, вирощуванням, виловом риби та виробництвом рибної продукції.

Регулювання, галузь, аграрний сектор, виробництво, аквакультура, ринок, розвиток.

Значний попит населення на рибу та рибну продукцію протягом останніх років змушує обирати оптимальні шляхи для розвитку галузей аграрного сектору економіки, пов'язаних саме з продовольством. Такі кроки здійснюються нині на основі диверсифікації рибного господарства у напрямі регулювання розвитку аквакультури з одночасною переорієнтацією на повне використання її потенціалу як складової аграрного сектору економіки на засадах інвестиційно-інноваційної моделі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень щодо впливу регулювання на функціонування аграрного сектору, вони не повною мірою дають відповіді на сучасні виклики внутрішнього і зовнішнього ринків. Ці аспекти зумовлюють необхідність поглиблення наукових досліджень із проблем регулювання важливої складової рибного господарства – аквакультури.

Проведені дослідження дають підстави стверджувати, що економічна наукова думка формувалася у епоху, коли спостерігалися значні коливання виробництва продовольства, коли голод був розповсюдженим явищем. Це пояснює той факт, що всі цивілізації виникали біля великих водойм чи річок. Найнижчу стадію дикості людства було подолано саме із введенням рибної їжі. Народи, що є першими носіями цивілізації, жили біля Середземного моря [1]. Лише за умови розвиненого сільського господарства, при розташуванні фермерського господарства біля багатих

рибою водойм, рента землевласника відповідає не тому, що фермер може отримати від землі, а тому, що він може отримати одночасно від землі та від моря (рента входить як складова частина у ціну риби) [1, 2].

Еволюція поглядів вчених свідчить про періоди, коли втручання держави в розвиток національних економік країн було щонайменшим, а також країни, періоди й галузі з максимальним втручанням, всеохоплюючим характером [3–9]. Серед них важливо також відзначити підходи І. І. Лукінова, який вказує на синтез стихійно-ринкового і свідомо державного регулювання суперечливих соціально-економічних процесів [10]. Саме його науковий доробок у комплексній оцінці інших вчених, дав можливість вибудувати для аграрного сектору України систему державних регуляторів впливу.

Мета дослідження – обґрунтувати у методологічному плані орієнтовні напрями забезпечення регулювання розвитку складових аграрного сектору для гарантування продовольчої безпеки у даному сегменті харчових продуктів.

Виклад основного матеріалу. Процес глобалізації, що виник у межах економічної сфери, вийшов за її простір і активно впливає на розвиток нових видів економічної діяльності, які, у свою чергу, активно діють у зворотному напрямі. Тому глобалізація зумовлює процеси, що мають різні механізми дії, сфери й форми виявлення, наслідки, зокрема і для аграрного сектору економіки різних країн. Глобальні економічні та соціальні процеси зумовлюють розроблення й прийняття національних програм розвитку агропромислового сектору, зокрема і рибного господарства. Прийняття нормативно-правових документів дає змогу констатувати, що вища законодавча влада країни та уряд високо оцінюють значення галузі в розвитку продовольчого комплексу країни, доводять необхідність формування державної регуляторної політики в цій сфері на перспективу.

На відміну від Концепцій розвитку, де сформульовано основну мету й пріоритети розвитку галузі, у Програмах поставлено конкретні цілі, які мають відповідні цифрові параметри, визначені розміри та джерела фінансування. Тож безумовно, реалізація програми забезпечується, перш за все, необхідним фінансуванням. Наприклад, на реалізацію затвердженою Постановою Кабінету Міністрів України “Державної цільової економічної програми розвитку рибного господарства на 2012–2016 роки” передбачено виділити з державного бюджету 1 млрд 671 млн грн. З них на будівництво, модернізацію та забезпечення функціонування підприємств аквакультури, формування племінної бази для вдосконалення якості її об’єктів, будівництво риборозплідників – 587,8 млн грн. Та попередній досвід виконання державних програм свідчить, що можливості бюджету не забезпечили необхідні обсяги фінансової підтримки виробництва риби та рибопосадкового матеріалу.

Під час дослідження ми виокремили недоліки, притаманні державним програмам розвитку галузі, оскільки намагалися підтримати всіх, зокрема й неефективно працюючих товаровиробників, що спотворювало конкуренцію, руйнувало підвалини ринкового середовища, порушувало

законодавство в частині створення державою рівних умов доступу суб'єктів господарювання до матеріально-технічних, фінансових ресурсів. Так, в Україні бюджетна політика щодо рибного господарства останнім часом була недостатньо послідовною, як у питаннях реалізації бюджетних програм, так і в обсягах їх фінансування. Протягом останніх років обсяги бюджетних асигнувань, спрямованих на фінансування рибної галузі спочатку поступово зросли з 111,8 тис. грн до 438,9 тис. грн на рік, а потім на слайді 3 ми можемо наглядно бачити їх зниження.

При цьому тимчасове зростання обсягів видатків із державного бюджету не сприяло підвищенню ефективності рибогосподарської діяльності. Визнаючи об'єктивну необхідність підтримки галузі, державі складно знайти необхідні фінансові ресурси для її реалізації, а тому всі наміри залишилися на папері. Події останніх років не сприяють вирішенню невідкладних економічних завдань, але, заявивши про європейську інтеграцію, стремління зайняти гідне місце серед розвинених країн, не можна так довго ігнорувати економічні проблеми, які будуть мати незворотні наслідки. Саме ці обставини підводять до оцінки, що за таких умов державна підтримка, з одного боку, повинна виходити з можливостей бюджету, з іншої – бути достатньою для того, щоб разом із іншими важелями державного регулювання (податкова, цінова, інноваційна, інвестиційна, зовнішньоекономічна політика, формування кредитного механізму) дати можливість рибному господарству забезпечити сталий розвиток.

Вирішення питання насичення внутрішнього ринку вітчизняною якісною, безпечною рибою і рибною продукцією за доступними цінами може бути вирішене з урахуванням розвитку та належного фінансування також рибовідтворювальних комплексів. Бюджетне фінансування на проведення робіт з відтворення риби здійснюють за такими напрямками: I. Забезпечення роботи державних рибовідтворювальних комплексів; II. Проведення робіт з відтворення риби у рамках бюджетної програми "Відтворення водних живих ресурсів у внутрішніх водоймах та Азово-Чорноморському басейні".

Проведений аналіз свідчить, що в межах програми не повністю узгоджена бюджетна політика держави з інвестиційно-інноваційною моделлю розвитку, оскільки кошти надходять лише у IV кварталі, що призводить до неможливості проведення відтворювальних робіт з осетровими та кефалевими видами риб, нерест яких проходить у ранній весняний період. Очевидно, що нині можливості бюджету не дають змоги забезпечити необхідні обсяги фінансової підтримки аквакультурного виробництва, а бюджетні засоби не є основним джерелом для розвитку даного сектору економіки та обмежує напрями використання його потенціалу. Слід поєднати різні форми й методи державного регулювання, сформувати умови залучення грошових коштів для розвитку аквакультури із різних джерел (власний капітал, кредити, приватні інвестиції) за рахунок цього впливати на розширення інвестиційної активності в цій галузі аграрного сектору економіки. Таким чином, маємо можливість зробити висновки, що ситуація в рибному господарстві країни не дає підстав для

здійснення переходу до сталого розвитку за рахунок лише внутрішніх резервів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, запровадження інноваційних технологій стримується економічним становищем: відсутність належної матеріально-технічної бази, диспаритет цін і недостатність кредитування та інвестування галузі. Розв'язання цих проблем потребує продуманої політики з боку держави. Тому, необхідно враховувати, що заходи загальної бюджетної та економічної політики недостатні для вирішення складних питань розвитку рибного господарства та аквакультури. Слід забезпечити досягнення випереджувальних темпів приросту інвестицій за рахунок внутрішніх та зовнішніх джерел, щоб повністю використати закладені потенційні можливості розвитку.

Маємо можливість відзначити необхідність формування відповідної бюджетної галузевої політики для визначення й забезпечення сталого розвитку підприємств, що займаються відтворенням, вирощуванням, вилловом риби та виробництвом рибної продукції, які відповідали б сучасним вимогам господарської діяльності та вимогам розпочатих інтеграційних процесів.

Список літератури

1. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / А. Смит. – М. : ЭКСМО, 2007. – 960 с.
2. Кенэ Ф. Избранные экономические сочинения / Ф. Кенэ ; пер. с англ. А. В. Горбунова, Ф. Р. Каплан, Л. А. Фейгиной. – М. : Директмедиа Паблишинг, 2008. – 538 с.
3. Маркс, К. Капитал, Т. 23 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М. : Госполитиздат, 1960. – 790 с.
4. Маркс К. Капитал, Т. 25. Ч. 1 / К. Маркс, Ф. Энгельс. Соч.; изд. 2-е. – М. : Госполитиздат, 1961. – 490 с.
5. Маркс, К. Капитал. Критика политической экономии. Т. 25, ч. 2 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – 2-е изд. – М. : Госполитиздат, 1961. – 460 с.
6. Кваша С. М. Рекомендації щодо можливості функціонування механізму державно-приватного партнерства у рибній галузі / С. М. Кваша, Н. М. Вдовенко. – К. : Вітас ЛТД, 2013. – 70 с.
7. Качний О. С. Держава як орган управління і регулювання розвитку рибного господарства / О. С. Качний // Науковий вісник Академії Муніципального управління : зб. наук. праць. – 2009. – № 4. – С. 209.
8. Козыряцкая Я. А. Государственное регулирование и поддержка предприятий рыбного хозяйства в условиях рынка / Я. А. Козыряцкая / Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. – 2007. – Т. 20, № 1. – С. 74–79.
9. Лупенко Ю. О. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / Ю. О. Лупенко, В. Я. Месель-Веселяк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2012. – 182 с.
10. Лукінов І. І. Вибрані твори. У 2-х кн. Кн. 1 / І. І. Лукінов. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – 816 с.

Обосновано методологическое обеспечение регулирования развития составляющих аграрного сектора с целью обеспечения продовольственной

безопасности в данном сегменте пищевых продуктов. Предложено обеспечить формирование соответствующей бюджетной политики для устойчивого развития предприятий, занимающихся воспроизводством, выращиванием, выловом рыбы и производством рыбной продукции.

Регулирование, отрасль, аграрный сектор, производство, аквакультура, рынок, развитие.

In this paper we justify the methodological support for the development of regulatory components of the agricultural sector to ensure food security in the food segment. Suggested that the formation of the corresponding fiscal policy to comply with the sustainable development of enterprises engaged in reproduction, cultivation, fishing and fish production.

Regulation of industry, agriculture, manufacturing, aquaculture, market development.

УДК: 330.341.1

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПІДТРИМКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

**Н. А. Демешкант, доктор педагогічних наук
Б. В. Вишнівська, кандидат економічних наук**

Розглянуто питання сутності державного регулювання інноваційної діяльності, проаналізовано моделі інноваційної політики держави, систематизовано механізми державної підтримки етапів та результатів інноваційних процесів, узагальнено висновки щодо поліпшення державного регулювання та підтримки інноваційної діяльності в країні.

Інноваційна діяльність, інноваційні моделі, інноваційна політика держави, етапи інноваційних процесів.

Особливістю інноваційного процесу, який став однією з головних тенденцій світового розвитку, починаючи з 70-х років ХХ ст., і триває донині, є те, що основним творцем та розробником науково-технічної продукції стають малі науково-технічні фірми, які ще називають венчурними фірмами [4]. До того часу основними центрами створення науково-технічних розробок були дослідницькі центри та різноманітні лабораторії в структурі великих корпорацій.

Іншою помітною тенденцією слід вважати симбіоз академічної науки і промисловості та виникнення на його основі широкої мережі технопаркових структур. Наприкінці тисячоліття технопарки мали всі розвинені країни і чимало країн з тих, що розвиваються. Зараз загальна кількість технопарків у світі становить кілька тисяч. У США діє 140 технопарків, у Європі — 260 [3].